

Role ředitele základní školy v současných společenských podmínkách

Břetislav Voženílek

1. Vstup do problematiky

V období transformace českého školství je věnována značná pozornost řediteli základní školy ze strany odborné i laické veřejnosti, zejména zákonných zástupců žáků.

Řešit problém role a autority ředitele základní školy v současné době je velmi složité. Analýza teoretických poznatků a praktických zkušeností z řídicí práce potvrdila, že na kvalitu výchovně vzdělávacího procesu v základním školství má nezastupitelný vliv, fundovaný a pro výkon funkce připravený řídicí pracovník (manažer).

Při vymezování pojmu *ředitel základní školy* v současné společenské reformě se zřetelem na jeho místo v českém školství, nelze zapomínat na historický vývoj role ředitele na dřívějších typech škol — na obecné, měšťanské a základní škole.

Současný ředitel základní školy (manažer) je představitelem právního subjektu z hlediska legislativního i ekonomického. V současných, často rozporných společenských podmínkách se role ředitele základní školy stále mění.

2. Výběr a příprava ředitele základní školy pro výkon funkce

Výběr budoucího ředitele do funkce je prováděn konkursním řízením. Často se setkáváme s neobjektivním posuzováním uchazeče na místo ředitele ze strany členů konkursní komise. Jak řešit situaci, když členem konkursní komise není zkušený ředitel jiné školy, kdy zástupce z řad učitelů může negativně ovlivnit pořadí kandidátů na místo ředitele? Někteří členové konkursní komise ani nediskutují ke koncepci, kterou kandidát zodpovědně zpracoval a ke konkursu včas předložil.

Praxe potvrzuje myšlenky na změnu konkursního řízení, zejména v oblasti personálního obsazování konkursních komisí.

S výběrem do funkce ředitele souvisí i jeho předcházející studium. Na některých fakultách se organizuje studium pro budoucí řídicí pracovníky i pro základní školství. Avšak *ucelená forma přípravy pro náročný a zodpovědný výkon řídicí funkce není rozšířena.*

3. Činnosti ředitele základní školy ve výchovně vzdělávacím procesu

Každý ředitel má vycházet při své činnosti z platných zákonů a vyhlášek. Je pravda, že řada paragrafů v platných dokumentech neumožňuje rozvoj osobnosti ředitele. Při opomenutí některých paragrafů, se ředitel dostává do obtížně řešitelných situací (někdy to je důvod k odvolání ředitele z funkce).

Významné místo zaujímá organizace práce ředitele základní školy (plánování činnosti, hospitační, kontrolní činnost) při respektování pedagogických, psychologických, sociálních, právních a ekonomických hledisek. Do činnosti ředitele musí být zahrnuta i kvalitní příprava na vyučování. U ředitele základní školy má své opodstatnění i další studium. Vedle aktivní účasti na odborných seminářích a konzultacích, má místo ucelené studium (např. Školské řízení na Pedagogické fakultě UK v Praze).

Další činnost ředitele je ovlivňována kontakty s podřízenými a nadřízenými pracovníky, zákonnými zástupci žáků a veřejností.

4. Hodnocení práce ředitele školy

Své opodstatnění má sebehodnocení práce ředitele. Dále hodnocení ostatními učiteli a pracovníky školy, zákonnými zástupci žáků a veřejností. Diskutovaným problémem je hodnocení práce ředitele nezávislou školní inspekcí, pracovníky školského úřadu a zástupci obecního zastupitelstva. Často práci ředitele školy hodnotí lidé, kteří se ani neseznámí s činností školy a prostřednictvím tisku prokáží škole negativní službu.

5. Sociální postavení ředitele školy

Mají-li být splněny požadavky, které jsou kladeny na ředitele, měl by mít ředitel optimální podporu většiny pedagogických a správních zaměstnanců školy. Bez pozornosti nemůže zůstat analýza platových podmínek ředitele školy. Při rozvoji osobnosti ředitele školy má význam i dobré rodinné zázemí. Sociální postavení ředitele může ovlivnit i výběr pracoviště (škola na venkově, škola v menším městě, škola ve velkém městě).

6. Závěr

Na výše uvedené problémy naváže výzkum „Osobnost ředitele ZŠ v období transformace českého školství“ (stanovení cílů výzkumu, hypotéz, moderních metod výzkumu). Výsledky z výzkumu lze uplatnit v pedagogické praxi na základní škole. Výzkum může fundovaně odpovědět na řadu problémů, s kterými se ředitel denně setkává a musí je operativně i perspektivně řešit.